

Rektor

Handläggare:

Rikard Skårfors
FD, Utbildningsledare
Avdelningen för planering och ledningsstöd

Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet)

Yttrande över betänkandet Validering i högskolan – för tillgodoräknande och livslångt lärande (SOU 2018:29)

Stockholms universitet har av Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) anmodats att inkomma med yttrande över Valideringsdelegationens delbetänkande *Validering i högskolan – för tillgodoräknande och livslångt lärande* (SOU 2018:29). Universitetet har följande att anföra.

Allmänna kommentarer

Stockholms universitet finner betänkandet huvudsakligen väl underbyggt och delar till övervägande del Valideringsdelegationens bedömningar och förslag. På några punkter har universitetet emellertid invändningar, vilka redovisas nedan.

De föreslagna lagändringarna föreslås träda i kraft 1 januari 2019. Detta bedömer Stockholms universitet vara en alltför snäv tidplan för att få till stånd ett nationellt rättssäkert och likvärdigt valideringssystem med tillgodoseende av högt ställda krav på systematik, konsekvens och dokumentation. Innan förslagen kan genomföras behöver gemensamma riktlinjer fastställas för att undvika olikartade bedömningar mellan lärosätena.

Universitetets bedömning är att en välförankrad och genomtänkt modell för prövning av tidigare lärande är en förutsättning för ett välfungerande och rättssäkert valideringsarbete. Färdigheter införskaffade i yrkeslivet utgör en aspekt, det akademiska perspektivet och den vetenskapliga fördjupning som erbjuds inom högre utbildning utgör en helt annan. Förståelse för detta måste finnas med vid validering och erkännande av tidigare lärande. Exempelvis ser universitetet svårigheter med ambitionen att validera kunskaper och färdigheter som "har utvecklats genom volontärarbete, i föreningsverksamhet och genom självstudier i olika former" (s. 25).

Det framgår inte tydligt av betänkandet hur förslagen förhåller sig till Universitets- och högskolerådets (UHR) pågående pilotverksamhet kring utvecklingsarbete för validering, eller hur de är kopplade till regeringsbeslutet i augusti 2018 att uppdra åt sju lärosäten (inklusive Stockholms universitet) att arbeta med insatser som ska resultera i effektiva och ändamålsenliga utbildningsvägar till lärar- och förskollärarexamen.

Stockholms universitet ifrågasätter betänkandets bedömning att validering av reell kompetens leder till snabbare genomströmning; universitetet har tvärtom erfarit att tillgodoräknanden oftast inte förkortar den faktiska utbildningstiden i program med fast studiegång. De studenter som får tillgodoräknanden får snarare luckor i studiegången medan den faktiska studietiden blir densamma. Den samhällsekonomiska effekten av tillgodoräknanden motsvarar därmed inte en enkel beräkning av antalet tillgodoräknade högskolepoäng.

Stockholms universitet välkomnar att betänkandet betonar vikten av utökade satsningar för att underlätta mobilitet och internationalisering, men vill framhålla att detta kräver utökade resurser.

En allvarlig invändning rör den föreslagna schablonersättningen för tillgodoräknanden oavsett utbildningsområde. Stockholms universitet vill framhålla att ett experimentellt ämne är väsentligt dyrare att validera än ett teoretiskt.

Synpunkter på specifika förslag

Vad gäller de specifika förslagen i betänkandet har Stockholms universitet följande synpunkter:

Avsnitt 5.4.5, ss. 172f.: Valideringsdelegationen rekommenderar lärosätena att samarbeta för att ta fram gemensamma riktlinjer för arbetet med erkännande av tidigare lärande. Detta är enligt universitetet nödvändigt men inte tillräckligt. För att få ett kvalitativt bra och ur studentperspektiv rättssäkert system måste även tillämpningen av riktlinjerna vara föremål för kontinuerligt samarbete lärosätena emellan.

Avsnitt 5.5.3, ss. 185f.: Universitetet instämmer i bedömningen att en central ingång för ansökan om tillgodoräknande bidrar till ökad tydlighet, transparens och rättssäkerhet i bedömnings- och erkännandeprocesserna samt att det sannolikt också skulle underlätta utvecklingen av samarbetet mellan lärosäten om erkännandefrågor. Dock ställer det höga krav på lärosätenas organisation så att den kompetens som finns på institutioner och fakulteter tas tillvara utan alltför stor ökad administration.

Avsnitt 5.7.1, ss. 198ff.: Stockholms universitet tillstyrker förslagen om ändringar i beskrivningen av hur ansökningar om tillgodoräknande ska bedömas i högskoleförordningen. En tydligare skrivning i förordningen skulle vara ett viktigt stöd både för utformandet av gemensamma nationella riktlinjer och lokala styrdokument och skulle främja det fortsatta arbetet med att uppnå mer likvärdiga bedömningar inom och mellan lärosätena.

Universitetet ställer sig positivt till att högskoleförordningen inkluderar en anpassning till SeQF och EQF för livslångt lärande. Det skulle öka likvärdigheten i validering såväl nationellt som internationellt. Det är dock viktigt att en anpassning till SeQF/EQF förutsätter ett samarbete mellan berörda parter för att tolka nivåskalorna.

Avsnitt 5.7.2, ss. 206ff: Stockholms universitet ställer sig positivt till att grund för beslut om tillgodoräknande ska redovisas i studieregistret och att Ladok ska utvecklas för detta ändamål. Förbättringar på detta område skulle inte enbart vara positivt för arbetet med validering och reell kompetens, utan också för uppföljning av handlagda ärendet och beslut.

Avsnitt 5.7.3, ss. 210ff.: Universitetet tillstyrker förslaget om ett långsiktigt kvalitetsarbete för att hitta lämpliga bedömningsmetoder och utbilda bedömare. Varje kompetens kräver sin bedömningsmetod. Aktuell bedömningsforskning bör stödja detta arbete så att det görs på vetenskaplig grund. Samarbete mellan UHR och samtliga lärosäten är en förutsättning för ett effektivt resursutnyttjande, för att kunna dra nytta av gjorda erfarenheter och för att resultaten ska bli långsiktigt hållbara.

Avsnitt 5.7.4, ss. 213ff.: Stockholms universitet delar bedömningen att en särskild ersättning bör utbetalas till universitet och högskolor för tillgodoräknanden som baseras på kunskaper och färdigheter som utvecklats på annat sätt än genom svensk eller utländsk högskoleutbildning. Dock anser universitetet att den föreslagna schabloniseringen av ersättningen bör ersättas med ett system som tar hänsyn till ämnenas karaktär, exempelvis på ett sätt liknande SUHF:s förslag (s. 196). Praktiska prov är nödvändiga för bedömning av vissa förmågor i laborativa ämnen. Dessa prov, i praktiken individuella laborationer, är uppenbart avsevärt mer resurskrävande avseende utrustning och lokalutnyttjande, men även bemanningsmässigt, att genomföra än prov som avser mer teoretiska förmågor. Universitetet delar därför inte betänkandets utan motivering givna påstående (s. 197) att ”Kopplingen till vilket utbildningsområde det tidigare lärandet finns inom är däremot sannolikt svag.” Det är också problematiskt att ersättningen föreslås vara per tillgodoräknande oavsett omfattningen av bedömningen. Då långt ifrån alla bedömningar leder till beviljade tillgodoräknanden men arbetsinsatsen ofta är minst lika stor för de ärenden som leder till avslag är det viktigt att ersättning betalas ut per hanterat ärende, oavsett om det resulterar i tillgodoräknande eller avslag.

Avsnitt 5.7.5, ss. 217f.: Universitetet är tveksamt till en tematisk utvärdering av lärosätenas valideringsarbete under år 2021. Antalet ärenden har hittills varit ganska lågt och en tematisk utvärdering torde få större genomslag när fler valideringar har gjorts.

Avsnitt 6.4, ss. 233ff.: Universitetet tillstyrker förslaget om tillgodoräknande inom uppdragsutbildning.

Avsnitt 7.4 och 7.5, ss. 253ff.: Stockholms universitet ställer sig tvekande till förslagen avseende förhandsbesked. Förhandsbeskedens juridiska status behöver utredas vidare så att deras legitimitet klargörs och att så att dubbelarbete vid lärosätena undviks.

Avsnitt 7.6, ss. 258f.: Universitetet delar Valideringsdelegationens bedömning att UHR bör bemyndigas att besluta om och ta ut avgifter för utlåtanden som avser förhandsbesked om tillgodoräknande, samt att avgiften inte ska ge full kostnadstäckning.

Detta beslut är fattat av rektor, professor Astrid Söderbergh Widding, i närvaro av prorektor, professor Clas Hättestrand, och förvaltningschefen, universitetsdirektör Eino Örnfeldt. Studeranderepresentanter har informerats och haft tillfälle att yttra sig. Övrig närvarande har varit Henrik Lindell, Avdelningen för planering och ledningsstöd (protokollförare).

Astrid Söderbergh Widding

Rikard Skårfors